

BISKOP: Som 16-åring forlot Erik Varden Norge som kirkefremmed agnostiker. 30 år senere vender han tilbake for å bli katolsk biskop. Hva skjedde?

✂ Tore Hjalmar Sævik ✉ tore.hjalmar.saevik@dagen.no 📷 toresaevik

Hjem til et fremmed land

Det er historiske dimensjoner over morgendagens bispevielse i Trondheim. For første gang siden reformasjonen i 1537 skal en katolsk biskop bli innviet til tjenesten i Nidarosdomen.

– Det er veldig raust av Den norske kirke å si ja til dette, sier Erik Varden som skal inn i embetet.

Det er over ti år siden det var en egen katolsk biskop i Trondheim.

KIRKE I MINIATYR

Også på et personlig plan er det en hendelse som han ikke hadde sett for seg.

– Hva er det som motiverer deg for å gå inn i oppgaven?

– Det er et oppdrag jeg har fått, ikke noe jeg har søkt eller bedt om, sier Varden som stort sett har bodd i England siden 1990.

De siste årene har han vært munk i Mount St. Bernard Abbey i Leicestershire.

– Jeg har forsøkt å la meg omvende, leve et koherent kristent liv og forsøke å gripe hva det er å være en kristen, sier han om klostervivet.

Han mener det enkelt sagt dreier seg om å konkretisere den troen kristne bekjenner og bygge et fellesskap rundt dette. Det håper han kan være til nytte.

– Et klostर्सamfunn er i miniatyr det kirken skal være i stor skala. Det dreier seg om å bygge et fellesskap i forsoning, fundert på Kristus som klippen, der vi forsøker å be for hverandre og verden og tilbe Gud, sier han.

SAMTALER MED MUSLIM

I oppveksten på Degernes i Østfold var kontakten med kirken stort sett begrenset til dåp, konfirmasjon og gudstjeneste på julaften.

– Som en del av et ungdomsopprør og spørsmål jeg gikk med, og helt sikkert også et ønske om å være interessant, erklærte jeg meg som agnostiker eller ateist, sier han.

16 år gammel dro han til Wales for å gå på IB-linje, en internasjonal toårig videregående utdanning, på Atlantic College. Det var en skole med 350 elever fra 72 forskjellige land.

– Romkameraten min var muslim, og han ble en viktig samtalepartner, forteller Varden.

NY BISKOP

Fakta

Erik Varden (46) fra Degernes i Østfold innvies lørdag til ny katolsk biskop i Trondheim.

De siste 30 årene har han vært student og munk i England, samt hatt studie- og undervisningsopphold i Roma.

For første gang siden reformasjonen i skal en katolsk biskop innvies i Nidarosdomen.

I 1153-54 ble Nidaros erkebispesete i Norge, noe som fortsatte til den dansk-norske kong Christian 3. innførte reformasjonen i 1536-37 og drev den siste erkebiskopen og andre katolske geistlige fra landet.

Den katolske kirke fikk først etablere seg i Norge igjen i 1843.

I dag er det tre katolske bispedømmer eller stift i Norge: Oslo, Trondheim og Tromsø.

Under skolegangen ble de også kjent med kristne fra forskjellige trossamfunn og besøkte klosterøya Caldey Island.

– Jeg strømmet inn i en sammenheng hvor jeg spontant kjente at jeg hørte hjemme, sier han.

ØLBRYGGER

Planen hadde vært å vende tilbake til Norge for å studere, men isteden ble det ti års studier ved Universitetet i Cambridge som endte med doktorgrad. Senere tilbragte han fire år i Roma, både for å ta en lisensiatgrad og for å undervise ved benediktinernes universitet Sant' Anselmo.

– Jeg ble særlig interesserte i den semittiske kristne tradisjon, med det syrisk og arabisk kirkeliv, forteller han.

Varden var innstilt på at han skulle tilbringe resten av livet i kloster, med undervisning og arbeid. I klosteret der han bodde, har de spesialisert seg på å brygge tradisjonsrikt trappistol, som det totalt er bare tolv klostre i verden som produserer. Men slik gikk det altså ikke.

HJEMMEBANE: St. Olav domkirke i Trondheim blir Erik Vardens nye hjemmekirke som biskop, etter tre tiår borte fra Norge.

Foto: Christian Nielsen

ET FORANDRET NORGE

– Hvordan ser du forholdet mellom det Norge du forlot og det Norge du kommer tilbake til?

– Det er noe spennende som jeg holder på gjennomleve, sier Varden.

Når man lever lenge utenlands, mener han man både kan få et tvisyn på eget hjemland: Det blir både idealisert og problematisert.

– Jeg har fulgt litt med på norsk litteratur og lest noe i norske medier, men ikke mye. Jeg kommer litt som en utlending, konstaterer den kommende biskopen.

Noe som slår ham, er at landet er blitt langt mer flerkulturelt.

– Det er nok å ta toget for å oppdage dette, sier han.

EN UROLIG TID

– Er det noe du finner særlig interessant og utfordrende ved å gå inn i bisperollen?

– Den viktigste utfordringen

er generell og tidløs, rett og slett å forkynne evangeliet og leve etter det, sier Varden.

Som historisk interessert akademiker har han fordypet seg mye i 300- og 400-tallet.

– Enhver historisk sammenlikning er overflatisk og til en viss grad dum, men det slår meg likevel at kirkens situasjon i dag minner mye om det den var på denne tiden, sier han.

Konkret viser han til at det var stor ustabilitet, folkeforflytninger og frykt for sammenbrudd.

– Mange mennesker opplevde at de var utlevert til en historisk prosess som var brutal og uforutsigbar. Inn i denne sammenheng ble evangeliet forkynt, først og fremst som Kristi seier over døden. Døden har mistet sin brodd, kjærligheten er sterkere, mennesket er fritt og har en enorm verdighet, oppsummerer han.

GJESTFRIHET

Med en slik overbevisning mener han at det både da og nå er mulig å bygge et menneskelig fellesskap i kirken som er basert på samhold og anerkjennelse av hvem Jesus er og hva han lærte.

– Likevel evnet kirken å være omfavnende og katolsk, i betydningen universell, og gjestfri.

– Men er det ikke en forskjell at mange nordmenn og europeere i dag vil tenke at kristen innflytelse er noe som har preget kontinentet i århundrer, men som man har gjort seg ferdig med?

– Jeg nøler litt med å mene for

sterkt hvordan dette er i Norge, sier Varden.

Men basert på erfaringer fra England og Frankrike ser han at folk flest svært raskt har mistet den kristne virkelighetsforståelsen som referanseramme.

– For 20-30 år siden kunne man oppleve at individer og institusjoner var i opposisjon mot det kristne. Man opplevde dette som en maktinstans, noe knugende totalitært. Nå har man nesten glemt hva det var.

FOLK FLEST

Den kommende biskopen ser muligheter i dette.

– Hvis du i dag legger ut det kristne tilbud på helt fundamentale premisser, på et språk som er begripelig og ikke bare i en intern-kristen terminologi, er det min erfaring at mennesker kan tenke: Hm, det der kan kanskje ha noe for seg, sier han.

Men han understreker at det forutsetter at kristne faktisk lever et kristent liv.

– Hvordan ser du for deg samspillet mellom geistlige, som i katolsk sammenheng ofte lever et annerledes liv enn de fleste andre, og lekfolk som har familie og vanlig jobb?

– Et klosterfellesskap er tilbaketrunket, men er aldri uten gjester, som Benedikt påpeker i sin klosterregel. Ser man på alle de mennesker som besøker klosteret i løpet av et år, det være seg i noen timer, noen dager, eller noen uker, representerer de alle sjatteringer av mennesker, sier han.

– Regelen påpeker også veldig strengt at enhver gjest skal tas imot som om han eller hun er Kristus selv.

ENDRET SAMTALEKLIMA

Klosteret i England ligger i et område som er preget av evangelisk kristendom, særlig metodisme.

– Jeg opplever det fint at vi samarbeider og ikke trenger å kaste Paulus-ord på hverandre, sier han.

– I en kulturell sammenheng der kristendommen er blitt mer marginal, er det viktig at vi ser et felles ansvar for å bringe fram det genuint kristne. Det som tradisjonelt har skilt oss, blir mindre viktig.

● **Jeg opplever det fint at vi samarbeider og ikke trenger å kaste Paulus-ord på hverandre.**

Erik Varden

BISPEINNGANG: Erik Varden foran bispeinngangen til Oktogonen i Nidarosdomen, der han skal innvies som katolsk biskop i morgen.

Foto: Christian Nielsen